

KIRJASTOPOLKUA PITKIN

Kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen
yhteistyösuunnitelma

14.11.2017

Lohjan kaupunki

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Lähtökohtia.....	5
3.	Yhteistyön tavoitteet ja haasteet	6
4.	Kulttuuripolku.....	6
5.	Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat yhteistyön perustana	7
5.1.	Laaja-alainen osaaminen	7
5.2.	Monialaiset oppimiskokonaisuudet	7
5.3.	Monilukutaito	7
5.4.	Monipuoliset oppimisympäristöt	8
6.	Kirjasto kasvun ja oppimisen tukena	8
6.1.	Kirjasto mediakasvattajana	9
6.2.	Pedagoginen informaattikko	9
6.3.	Monitoimijatalot.....	10
6.4.	Moniammatillinen yhteistyö	10
7.	Yhteistyömuodot	11
7.1.	Kirjaston peruspalvelut.....	11
7.1.1.	Lainauskäynnit	11
7.1.2.	Ohjatut kirjastokäynnit.....	11
7.1.3.	Yhteisökortti	11
7.2.	Peruslukutaito ja lukuharrastus.....	12
7.2.1.	Kirjavinkkaus, aineiston esittely ja videokirjavinkkaukset.....	12
7.2.2.	Valikoimaluettelot	12
7.2.3.	Koulusarjakirjat.....	12
7.2.4.	Kirjakassit ja oheisaineiston kokoaminen eri teemoista ja eri kielillä	12
7.2.5.	Lukudiplomit.....	12
7.2.6.	Kirjailijavierailut	13
7.2.7.	Satutuokiot ja teemasatutuokiot.....	13
7.2.8.	Lukukampanjat, yhteiset hankkeet ja kirjaston vuotuistapahtumat.....	13
7.2.9.	Lukemisen tärkeydestä kertominen sekä kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle	14
7.3.	Kirjastonkäyttö ja tiedonhallintataidot	14

7.3.1.	Kirjastonkäytön opastus	14
7.3.2.	Tiedonhankinta- ja hallintataitojen tukeminen.....	14
7.4.	Kirjasto tilana	14
7.4.1.	Kirjasto oppimisympäristönä	14
7.4.2.	Kirjasto näyttely- ja esiintymistilana.....	15
7.4.3.	Kirjasto oleskelutilana.....	15
7.4.4.	Kirjasto tapahtumapaikkana.....	15
7.5.	Kirjastoauto	15
7.6	Ammatillinen ja materiaallinen tuki	15
7.7.	Muu yhteistyö.....	16
Lähteet:		17
Liitteet.....		17
Kirjaston teemapäiviä		18
OPPIJAN KIRJASTOPOLKU		19
1.	Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	20
2.	Perusopetus, vuosiluokat 1-6	26
3.	Perusopetus, vuosiluokat 7-9	33
4.	Toisen asteen oppilaitokset.....	37
4.1.	Lukio	37
4.2.	Luksia ja Laurea	41

1. Johdanto

Tämä suunnitelma on tarkoitettu Lohjan kaupungin varhaiskasvatuksen, koulun ja kirjaston välisen yhteistyön perustaksi. Sen lähtökohtana ovat koulujen ja esiopetuksen opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelma. Yhteistyösuunnitelman on laatinut Lohjan kaupunginkirjasto yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen edustajien kanssa.

Lohjan kaupunginkirjasto on saanut hankeapurahaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta hankkeelle *Kirjastopolkua pitkin. Uudet opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyönperustaksi Lohjalla*. Avustusrahalta on voitu palkata työntekijä Virkkalan kirjastoon ja kirjastonjohtaja Sirpa Kangasaho on voinut keskittyä yhteistyösuunnitelman laatimiseen kuuluviin tehtäviin.

Koululla, varhaiskasvatuksella ja kirjastolla on yhteinen toiminnan kohderyhmä, lapset ja nuoret. Mitä nuoremmista lapsista on kyse, sen tärkeämpää on huomioida myös heidän perheensä. Yhteistyösuunnitelman tehtävänä on tukea alueen päiväkoteja ja kouluja niiden kasvatus- ja opetustyössä. Yhteistyösuunnitelman toivotaan lisäävän molemmin puolta tiedonkulkua ja osaamisen jakamista. Yhteistyötä opettajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa pyritään suunnitelmallisesti lisäämään, parantamaan ja vakiinnuttamaan. Moniammatillisen yhteistyön myötä opetussuunnitelmien toteutusta voidaan rikastaa. Kirjasto ja sen palveluiden toivotaan tulevan osaksi koulun ja varhaiskasvatuksen arkea. Kirjaston tärkeänä tehtävä on lasten ja nuorten lukuinnon herättäminen ja lukuharrastuksen tukeminen. Tavoitteena on tutustuttaa lapset ja nuoret kirjastoon ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin, tekemällä sen aineistot ja palvelut tutuksi. Pyrkimyksenä on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisimman yhtäläiset mahdollisuudet käyttää kirjaston palveluita.

Opetussuunnitelmissa korostetaan oppilaan elämänhallintataitojen ja oppimaan oppimisen kehittämistä. Laaja-alainen oppiminen kattaa oppijan polun kaikissa sen vaiheissa. Monialainen ja Ilmiöpohjainen oppiminen ja monilukutaito liittyvät kaikkiin oppiaineisiin.

Lasten ja nuorten informaatio- ja mediaympäristöt muuttuvat jatkuvasti. Kouluilla ja kirjastoilla on yhteinen tehtävä kasvattaa lapsista ja nuorista medialukutaitoisia, aktiivisia kansalaisia, joilla on hyvät tiedonhallintataidot.

Yhteistyösuunnitelmaa päivitetään kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteisessä palaverissa joka toinen vuosi tai useamminkin, jos tiedot oleellisesti muuttuvat. Yhteistyöpalaverin kokoonkutsujana toimii kirjasto.

Vuosittain järjestettävät paikalliset, lähikoulun tai -päiväkodin ja kirjaston edustajien palaverit, joissa keskustellaan tulevan lukuvuoden yhteistyöstä, muuttavat yhteistyön konkreettiseksi. Arjen yhteistyötä muovaavat paikalliset olosuhteet. Tulevan lukuvuoden yhteistyö kirjataan lukuvuosi- ja toimintasuunnitelmiin.

2. Lähtökohtia

Kirjastolla, koululla ja varhaiskasvatuksella on yhteinen lakiin ja asetukseen perustuva sivistystehtävä. Kirjastot palvelevat kaiken ikäisiä kansalaisia, mutta lasten ja nuorten kirjastotyö sekä yhteistyö koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa koetaan erittäin tärkeäksi.

Kirjastolain mukaan kirjastojen tehtävänä on edistää kaikkien ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tukea lukemiskulttuuria ja monipuolisen lukutaidon kehittymistä, edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä sekä mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Kirjasto pyrkii edistämään aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteutumisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus (Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)).

Mitkä voisivatkaan olla parempia yhteistyökumppaneita tämän tehtävän toteuttamiseen kuin koulu ja varhaiskasvatus? Niiden kautta kirjasto tavoittaa lähes kaikki lapset ja nuoret sekä myös monia perheitä. Kirjasto on kaikenikäisiä varten.

Lohjan kirjastoilla on ollut koulujen ja päiväkotien kanssa tiivistä yhteistyötä vuosikymmenten ajan. Vuosien myötä on yhteistyötä pyritty saamaan suunnitelmallisemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi. Kirjasto on kutsunut koulujen ja päiväkotien edustajia yhteisiin palavereihin. Palaverissa on kerrottu kirjaston tarjoamista palveluista. Koulujen ja päiväkotien edustajat ovat voineet esittää toiveita yhteistyömuodoista. Vuonna 2016 järjestettiin erilliset yhteistyöpalaverit varhaiskasvatuksen, ala- ja yläkoulujen, lukion sekä Laurea-kirjaston edustajien kanssa.

Paikallisesti päiväkotien ja koulujen yhteistyö lähimmän kirjaston ja kirjastoauton kanssa on toiminut hyvin. Yhteistyön laajuutta ovat määritelleet tarpeet ja resurssit. Lukuvuoden alussa kirjastoilta on lähtenyt infokirje tai on pidetty yhteistyöpalaveri lähikouluille. Vakiintuneiden yhteistyömuotojen lisäksi kirjasto on pystynyt erilaisten hankkeiden myötä tarjoamaan lapsille ja nuorille normaalista yhteistoiminnasta poikkeavia tapahtumia, kuten kouluille kirjailijavieraita, kirjavinkkareita ja tekijäoikeuksien asiantuntijan vierailuita sekä päiväkodeille satukiertueita ja nukketatteria.

Kirjaston ja koulun välillä tehdään moniammatillista yhteistyötä koko oppijan polun ajan. Yhteiset koulutukset ja hankkeet ovat tutustuttaneet henkilökuntia toisiinsa. Lohjan kouluissa ja kirjastoissa vietettiin Lukuinto-teemavuotta lukuvuonna 2014–2015. Edellisenä lukuvuotena 2013–2014 Lukuinto-pilotointiin osallistui Lohjalta Muijalan koulu ja Mäntynummen kirjasto.

Koulut ja päiväkodit eri puolilla Lohjaa ovat sijaintinsa vuoksi hyvinkin eri asemassa keskenään kirjastopalveluiden saatavuuden suhteen. Jotkut koulut ja päiväkodit sijaitsevat lähikirjastonsa välittömässä tuntumassa, jopa samassa rakennuksessa, kun taas osalla lähin kiinteä kirjasto on kilometrien päässä. Näiden, yli kahdenkymmenen koulun ja päiväkodin kirjastopalvelut hoidetaan kirjastoauton avulla.

Uudet opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatuksen perusteet, Lohjan Kulttuuripolku, uudet monitoimijatalot kirjastoihin sekä pedagogisen informaation saaminen yhteistyön primusmotoriksi ovat kaikki vaikuttaneet siihen, että on aika laatia uusi yhteistyösuunnitelma.

3. Yhteistyön tavoitteet ja haasteet

Lohjan kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyösuunnitelman kokonaistavoitteena on kattava, suunnitelmallinen ja laadukas yhteistyön jatkumo.

Tavoitteet ovat:

- opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamisen tukeminen
- lukutaidon kehittymisen tukeminen herättämällä lukuintoa ja kannustamalla lukuharrastuksen lisäämiseen ja syventämiseen
- monilukutaidon (tiedonhankinta ja -hallinta, mediakasvatus) opastaminen ja tukeminen
- kirjaston palveluihin, kokoelmiin ja tiloihin tutustuminen
- kirjaston integroiminen eri oppiaineiden opetukseen, oppimiseen ja opiskeluun. Kirjaston palveluiden käyttäminen osaksi koulun ja päiväkodin arkea
- kirjaston käyttäminen oppimisympäristönä
- suunnitelmallisen koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön sisällyttäminen osaksi kirjaston toimintaa
- moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen sekä molemminpuolisen tiedonkulun lisääminen
- paikallinen ja alueellinen tasa-arvoisuus kirjastopalveluiden tarjonnassa ja käytössä; jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuus käyttää kirjastopalveluita asuinpaikasta riippumatta

Yhteistyön haasteina ovat

- resurssit: henkilökunta, tilat, laitteet ja aika
- sijainti ja välimatkat: haja-asutusalueen koulut ja päiväkodit
- kieli: muunkieliset palvelut

4. Kulttuuripolku

Lohjan Kulttuuripolku on toimintamalli koko kaupungin kulttuuripalveluiden mahdollisimman tasapuoliseen ja suunnitelmalliseen tarjontaan kaikenikäisille. Tavoitteena on totuttaa kuntalaiset pienestä pitäen kokemaan ja tekemään kulttuuria. Tällä hetkellä eniten tarjontaa on peruskouluikäisille. Kulttuuripolku tukee voimassa olevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa (2017), esiopetuksen opetussuunnitelmaa sekä perusopetuksen opetussuunnitelmaa (2016 alakoulut, 2017 yläkoulut). Se on opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmia täydentävä asiakirja.

Lohjan Kulttuuripolkua toteutetaan yhdessä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa. Kulttuurielämysten tarjoajina ovat museo, teatteri, orkesteri, musiikkiopisto, Hiiden Opisto, kirjasto, koulutoimi, nuorisotoimi ja liikuntatoimi. Hanketta koordinoi Lohjan kaupungin Elinvoima-toimialan kaupunkisisällön tulosalue.

Kirjasto on yksi merkittävä kulttuuripalveluiden ja -elämysten tarjoaja. Kirjasto kutsuu Kulttuuripolkukäynneille kaikki eskarit, ykkös-, kakkos-, viides- ja seitsemäsluokkalaiset. Käynnit koostuvat toiminnallisesta kirjaston käyttöön ja palveluihin tutustumisesta, aineiston- ja tiedonhaun opettelusta, sekä ikäryhmää kiinnostavien kirjojen ja muun aineiston esittelystä.

5. Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat yhteistyön perustana

5.1. Laaja-alainen osaaminen

Opetussuunnitelmassa opetuksen yleiseksi tavoitteeksi on asetettu laaja-alaisen oppimisen kehittäminen. Se on tavoite, joka yhdistää lasten ja nuorten ohjaamista ja opettamista, aina varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen asti.

Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Se on myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alainen oppiminen käsittää niiden tietojen ja taitojen oppimista, joita tarvitaan tulevaisuudessa opiskelussa, työelämässä ja aktiivisena kansalaisena toimittaessa. Tavoitteena on ihmisenä ja kansalaisena kasvaminen.

Laaja-alainen osaaminen rakentuu eri osa-alueista:

- * ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
- * kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
- * itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
- * monilukutaito (L4)
- * tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
- * osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Jokainen oppiaine edistää osaltaan laaja-alaisen osaamisen taitoja.

5.2. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Laaja-alaisessa oppimisessa painotetaan ilmiöpohjaista oppimista ja opetusta. Se tarkoittaa keskittymistä johonkin eri oppiaineita yhdistävään teemaan tai aiheeseen. Ilmiöpohjaista opetusta toteutetaan oppiaineiden rajat ylittävien projektien ja opintokokonaisuuksien avulla. Tavoitteena on kokonaisvaltainen asian omaksuminen, jossa kokonaisuutta tarkastellaan ilmiöstä käsin.

Kirjastosta löytyy eri ikäryhmille suunnattua tietoa maista ja kansoista, historiasta ja nykypäivästä, taiteesta ja tieteestä, luonnosta, eläimistä ja ihmisistä sekä paljosta muusta.

Kirjastoyhteistyö voi niveltä laaja-alaisen osaamisen ja ilmiöpohjaisen oppimisen myötä kaikkien eri oppiaineiden opetukseen.

5.3. Monilukutaito

Monipuoliset luku- ja kirjoitustaidot, monilukutaito, on yksi laaja-alaisen oppimisen osa-alueista. Tavoitteena on erilaisten viestien tulkinnan, tuottamisen ja arvioinnin taito.

Monilukutaito liittyy ajattelutaitoihin: kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa. Monilukutaito pohjautuu laajaan tekstikäsitykseen ja se kattaa kaikki erilaiset lukutaidot, esimerkiksi peruslukutaidon, kirjoitustaidon, kuvalukutaidon, matemaattisen lukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon. Monilukutaidon tavoitteena on parantaa myös luetun ymmärtämistä ja kirjoittamisen taitoja. Monilukutaito ei kuulu vain äidinkieleen vaan kaikkiin oppiaineisiin.

Monilukutaitoa harjoitellaan jatkumona koko perusopetuksen ajan, osana kaikkien oppiaineiden opiskelua.

5.4. Monipuoliset oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt ovat tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös erilaiset opiskeluvälineet, - materiaalit ja koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt, joita käytetään osana opiskelua. Laajenevat oppimisympäristöt ovat haaste mutta myös mahdollisuus koulun toimintakulttuurille.

6. Kirjasto kasvun ja oppimisen tukena

Uudistetut opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat haastavat myös kirjastot uudistamaan koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa tekemäänsä yhteistyötä. Uudessa kirjastolaissa korostuvat kansalaisten sivistykselliset oikeudet ja tiedollinen tasa-arvo. Kirjasto välittää kulttuuriperintöä ja tukee monikulttuurisuutta sekä yhteiskunnan moninaisuutta.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen uusi kirjastolain mukaan kirjaston tehtävänä on:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
 - 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
 - 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
 - 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
 - 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
 - 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua;
- (Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016), astunut voimaan 1.1.2017).

Laaja-alainen osaaminen ja ilmiöpohjainen oppiminen, monilukutaito sekä monipuoliset oppimisympäristöt ovat kohtia, joissa kirjasto voi toimia koulun ja varhaiskasvatuksen tukena. Monilukutaidon tukeminen on yksi kirjaston perustehtävistä. Kirjastossa monilukutaitoa lähestytään mediakasvatuksen kautta. Mediakasvatus sisältyy myös toiseen laaja-alaiseen osaamisalueeseen, tieto- ja viestintäteknologiaan.

Kirjasto on ns. kolmas tila koulun ja kodin välissä. Lapsille ja nuorille kirjasto on ei-muodollinen oppimistila ja kohtaamispaikka. Se on turvallinen ja virikkeellinen paikka viettää aikaa.

Lohjan kirjastoverkko on kattava ja kiinteiden kirjastojen palveluita täydentää kirjastoauto Saima. Saima tuo kirjastopalvelut kaikille Lohjan päiväkodeille ja kouluille, jotka eivät ole kiinteän kirjaston läheisyydessä.

6.1. Kirjasto mediakasvattajana

Mediakasvatus on osa kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä. Työtä voidaan tehdä yhdessä, jakaen omaa osaamista.

Kirjasto tarjoaa tilan, monipuolisen, valikoidun ja järjestetyn kokoelman sekä asiantuntevan henkilökunnan antaman palvelun kaikkien kansalaisten käyttöön.

Kirjastossa on monipuolisesti eri medioita. Kirjojen lisäksi on äänikirjoja, lehtiä, musiikkia, elokuvia ja pelejä. Kirjaston kokoelma sisältää faktaa ja fiktiota. Aineistoa löytyy niin kirjastosta kuin e-aineistona sähköisenä verkosta. Sitä voi käyttää paikan päällä tai etänä. Kirjasto tarjoaa sekä tietoa että elämyksiä. Kirjasto tukee myös kielenoppimista tarjoamalla erikielistä aineistoa.

Lukutaito on keskeinen taito, joka auttaa selviämään opinnoissa, työelämässä ja arjen asioiden hoidossa. Kirjaston merkitys perinteisen lukutaidon edistämisessä ja lukemiseen innostamisessa on tärkeä. Hyvä luku- ja kirjoitustaito on pohjana medialukutaidolle. Medialukutaito sisältyy kahteen laaja-alaiseen osaamisalueeseen, monilukutaitoon sekä tieto- ja viestintäteknologiaan.

Kirjastot tukevat toiminnallaan hyvien tiedonhallinta- ja medialukutaitojen kehittymistä. Hyvään medialukutaitoon kuuluu kyky ja taito hakea tietoa erilaisista lähteistä, kyky arvioida ja verrata tietolähteitä ja taito soveltaa tietoa omaan tarpeeseen sekä tuottaa sitä itse. Kriittisen medialukutaidon oppiminen on elinikäinen prosessi. Tekijänoikeuksien tuntemus on osa vastuullista mediankäyttöä.

Kirjaston käyttötaidosta ja kirjaston tarjoamien palveluiden tuntemisesta on hyötyä lapsille ja nuorille koko elämän ajan.

6.2. Pedagoginen informaattikko

Lohjan kaupunginkirjastossa työskentelee pedagoginen informaattikko, jolla on sekä pedagoginen että kirjastoalan koulutus. Hän vastaa koko kirjaston tasolla tehtävästä päiväkotit- ja kouluyhteistyöstä. Jokaisessa lähikirjastossa tehdään paikallista yhteistyötä lähipäiväkotien ja -koulujen kanssa.

Pedagogisen informaattikon toimenkuva:

- kehittää ja koordinoi päiväkotien, koulujen ja kirjaston välistä yhteistyötä erityisesti lähikirjastojen ja monitoimijatalojen osalta ja toimii yhteistyöstä vastaavana kirjastonhoitajana
- vastaa kirjaston osalta päiväkotien ja koulujen yhteistyösuunnitelman ajantasaisuudesta ja OPS-yhteistyöstä.
- järjestää tiedonhaun ja kirjastonkäytön opetustunteja, kirjavinkkausta ja mediakasvatusta kirjastoissa ja kouluissa
- järjestää tiedonhaun opetusta ja vinkkausta ruotsin kielellä
- tuottaa materiaalia kirjastoissa tehtävää päiväkotit- ja kouluyhteistyötä varten
- vastaa monitoimijatalojen kirjastojen kokoelmatyöstä
- osallistuu erilaisten projektien suunnitteluun ja toteuttamiseen
- vastaa verkostoitumisesta yhteistyötahojen kanssa
- osallistuu Kulttuuripolku-yhteistyöhön
- toimii kirjaston lasten- ja nuortenkirjastotyön tiimin vetäjänä ja osallistuu Lukki-kirjastojen lastenkirjastotyöryhmän yhteistyöhön
- osallistuu kirjaston kehittämisryhmän työskentelyyn. Hän on pedagogisen prosessin omistaja.

6.3. Monitoimijatalot

Lohjan monitoimijatalot -hanke on osa vuosina 2014–2017 toteutettavaa valtakunnallista oppimisympäristöjen kehittämishanketta. Monitoimijatalot -hankkeen tarkoituksena on kehittää koulujen ympärille useampien toimijoiden yhteisiä palvelukeskuksia, joissa lähialueiden asukkaat saavat joustavasti palveluja aamusta iltaan. Hankkeeseen osallistuu neljä lohjalaista aluetta: Mäntynummen alue, Ojaniittutalo, Routionmäki ja Nummen alue. Hankkeen tavoitteena on oppimisympäristöjen kehittäminen, hallintokuntien rajojen ylittäminen, johtamiskulttuurin kehittäminen, talojen käyttö aamusta iltaan, henkilöstö kokonaisresurssina – tehtäväkuvien laajentaminen ja monialaistaminen, yhteisöllisen toimintakulttuurin luominen, kustannustehokkuus, asiakaslähtöisyys – palvelurakenne vauvasta vaariin sekä tilojen, välineiden, kalusteiden ja teknologian monipuolinen käyttö.

Ensimmäinen monitoimijatalo avattiin Mäntynummelle vuonna 2016. Talossa sijaitsee yksi Lohjan kaupunginkirjaston lähikirjastotoimipisteistä. Kirjasto on auki 72 tuntia viikossa. Siitä palveluaikaa on 28 tuntia ja omatoimiaikaa 44 tuntia. Mäntynummen kirjastolla on tiivistä yhteistyötä monitoimijatalossa sijaitsevan esi-, ala- ja yläkoulun kanssa sekä muiden alueen päiväkotien ja koulujen kanssa.

Ojaniittutalo avattiin 31.1.2017 Gruotilan kaupunginosassa. Ojaniittutalossa on kirjasto, joka toimii ensisijaisesti talossa olevan päiväkodin ja koulun kirjastona, mutta on auki myös muille käyttäjille neljän tunnin ajan yhtenä iltana viikossa. Tässä kirjastotoimipisteessä ei ole vakituista kirjastoammatillista henkilökuntaa. Kaupunginkirjaston pedagoginen informaatikko vastaa kirjaston kokoelmatyöstä, toimii yhteyshenkilönä, järjestää kirjastonkäytönopetusta, kirjavinkkausta ja muuta kirjastoon liittyvää opastusta, mutta päivittäistä kirjastotyötä siellä tekevät monitoimijatalon henkilökunta.

Syksyllä 2017 avattiin Routionmäelle Lohjan kolmas monitoimijatalo. Monitoimijatalossa on Routionmäen kirjasto, joka toimii sekä koulu- että päiväkotikirjastona, mutta myös omatoimisesti alueen asukkaille. Omatoimikirjastona Routionmäen kirjasto on auki kuutena päivänä viikossa, yhteensä 30 tuntia viikossa. Tässäkään toimipisteessä ei tule olemaan vakituista kirjastoammatillista henkilökuntaa paikalla, vaan työnjaon on suunniteltu olevan samanlainen kuin Ojaniittutalossa.

Neljäs monitoimijatalohanke on Nummen monitoimijatalo. Tähän tilaan ei ole suunnitteilla kirjastoa, koska kaupunginkirjaston yksi lähikirjastopiste sijaitsee Saukolassa, joka on lähietäisyydellä suunnitellusta monitoimijatalosta.

6.4. Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö perustuu erilaisen ammattitaidon ja -tiedon yhdistämiseen. Kirjastossa työskentelevät ovat ammatilaisia, jotka ovat saaneet koulutuksensa tiedon hankintaan, etsimiseen ja sisällön arviointiin. He tuntevat aineistot ja kirjaston kokoelmat. Opettajat ja varhaiskasvatushenkilöstö tuntevat opetettavan alan tai aineen sekä oppilaansa. Heillä on hyvä oppimisen, ohjauksen ja opetuksen asiantuntemus. Molempien ammattiryhmien asiantuntemus voidaan yhdistää lasten ja nuorten oppimisen edistämiseksi. Yhteistyö palvelee molempia osapuolia.

Käytännön yhteistyön perustana ja vakiinnuttajana ovat vuosittaiset koulun ja varhaiskasvatuksen yhteiset palaverit lähikirjastonsa kanssa, joiden pitäminen kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Niissä kirjastokäyntien sisällöt kiinnitetään opetus- tai varhaiskasvatussuunnitelmaan ja kytketään oppimisympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Oppimisen tavoitteet ja prosessit jaetaan ja tehdään näkyviksi. Palaverissa sovitaan toiveiden ja tarjonnan pohjalta seuraavan lukuvuoden yhteistyön sisällöstä. Sovittu yhteistyö kirjataan molempien tahojen toimintasuunnitelmaan.

7. Yhteistyömuodot

Tarkempia tietoja kirjaston varhaiskasvatukselle ja kouluille tarjoamista palveluista Lukki-kirjastojen verkko-kirjaston sivuilta osoitteesta: <https://lukki.finna.fi>.

7.1. Kirjaston peruspalvelut

7.1.1. Lainauskäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita omatoimiselle kirjastokäynnille kirjaston aukioloaikoina. Käynnistä ei välttämättä tarvitse ilmoittaa etukäteen, mutta toki voi ottaa yhteyttä kirjastoon ja varmistaa, ettei samanaikaisesti ole tulossa muita ryhmiä.

Kirjaston henkilökunta voi kerätä aineistoa sovitusti lainauskäyntiä varten. Henkilökunta myös avustaa mukavan luettavan löytämisessä.

Kirjastoauto palvelee niitä kouluja ja päiväkoteja, jotka eivät sijaitse koulujen tai päiväkotien välittömässä läheisyydessä. Pysäkkiajat voi varmistaa Lukki-kirjastojen verkkokirjastosta.

7.1.2. Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto kutsuu vuosittain ohjatuille kirjastokäynneille, ns. kulttuuripolkukäynneille esiopetusryhmät, ykkös-kakkosluokkalaiset, viidesluokkalaiset sekä seitsemäsluokkalaiset. Kulttuuripolkujen sisällöt ovat pääsääntöisesti samat kaikissa Lohjan kirjastoissa. Ne sisältävät mm. kirjaston palveluiden esittelyä, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta sekä aineistoesittelyä. Yhä useammin käynnit ovat lapsia ja nuoria osallistavia. He saavat käyntien aikana toimia itse aktiivisesti.

Kirjastokäytön opetuksen tavoitteena on, että oppijasta kasvaa aktiivinen ja itsenäinen kirjastonkäyttäjä ja tiedonhakija, jonka elämään lukeminen ja kirjastonkäyttö kuuluvat luontevasti. Kirjastojen kanssa on mahdollista sopia ohjatuista kirjastokäynneistä muidenkin ryhmien ja luokkien kanssa. Yhteydenotto ryhmäkäynneistä on tehtävä hyvissä ajoin, viimeistään pari viikkoa etukäteen. Kirjastojen yhdyshenkilöiden yhteystiedot löytyvät kirjaston verkkosivulta.

Kirjaston henkilökunta suunnittelee mielellään käynnin sisältöä ja toteutusta etukäteen yhdessä opettajan kanssa. Oppilaat voidaan orientoida koulussa etukäteen tulevan käynnin sisältöön. Käyntien tavoitteiden linkittäminen koulun tai varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja sisältöihin esim. oppimistehtävän kautta hyödyttää kaikkia osapuolia.

7.1.3. Yhteisökortti

Päiväkodit ja koulut voivat hankkia kirjastokortiksi ns. yhteisökortin. Yhteisökorttihakemuksen allekirjoittaa allekirjoitusoikeuden omaava henkilö esim. koulun rehtori tai päiväkodinjohtaja. Hakemukseen merkitään myös ryhmän yhteyshenkilön tiedot. Yhteisökortin voimassaoloaika on seuraavan elokuun alkuun. Kortin voimassaoloa jatketaan tietojen päivittämisen jälkeen. Yhteisökortilla ei saa lainata aineistoa henkilökunnan omaan käyttöön.

Yhteisökortilla lainattavan aineiston laina-ajat ovat samat kuin muilla lainoilla. Lainaraja on 200 lainaa.

Yhteisökortti on palautettava kirjastoon yhteyshenkilön työpaikan tai työsuhteen päättyessä.

7.2. Peruslukutaito ja lukuharrastus

Kirjasto tukee peruslukutaidon kehittymistä sekä lukuharrastuksen syntymistä ja syvenemistä monin tavoin. Hyvä peruslukutaito luo perustan monilukutaidon kehittämiseksi.

7.2.1. Kirjavinkkaus, aineiston esittely ja videokirjavinkkaukset

Kirjavinkkaus ja aineiston esittely on lukemaan houkuttamista ja lukuhalun herättämistä. Kirjavinkkaus on aineiston esittelyä elämyksellisesti. Kirjasto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan molempia.

Kirjavinkkejä voi jakaa ja saada myös internetistä. Kirjaston verkkosivuilta löytyy linkkejä videokirjavinkkauksiin.

7.2.2. Valikoimaluettelot

Kirjasto on valmistanut eri aiheista ja eri-ikäisille lukijoille tarkoitettuja kirjoista valikoimaluetteloita, joita on saatavissa kirjastoista.

7.2.3. Koulusarjakirjat

Koulusarjoja lainataan yhteisökortilla Lohjan kaupungissa toimiville kouluille. Koulusarjojen laina-aika on neljä viikkoa. Koulusarjoja voi tiedustella ja varata kaikista Lohjan kirjastoista. Koulusarjat toimitetaan sopimuksen mukaan koulua lähinnä olevaan kirjastoon tai kirjastoautoon. Luettelot koulusarjoista löytyvät Lukki-kirjaston verkkokirjaston sivulta. Koulusarjojen kappalemäärät näkyvät luetteloissa. Samoin sieltä löytyy kustakin sarjasta lyhyt sisällönkuvaus, sivumäärä ja ikäsuositus. Koulusarjoja on saatavilla rajoitetusti myös e-kirjana. Koulusarjoja on myös ruotsinkielellä.

7.2.4. Kirjakassit ja oheisaineiston kokoaminen eri teemoista ja eri kielillä

Kirjastot kokoavat lainattavia kirjakasseja päiväkotien ja koululuokkien toivomista aiheista ja teemoista. Kassit voi noutaa sovitusti kirjastosta tai kirjastoautosta. Myös tietyn ikäisille voi pyytää sopivaa luettavaa.

Kirjasto kokoaa etukäteen myös oheisaineistoa kirjastossa käyttöä tai kotiin lainaamista varten.

Lohjan kirjastoilla on jonkin verran muun kielistä aineistoa lapsille ja nuorille. Kirjaston kautta on mahdollisuus tilata maksutta aineistoa monikielisestä kirjastosta, josta löytyy kirjoja, musiikkia, elokuvia ja aikakauslehtiä noin 80 eri kielellä.

Ilmainen Children's Library -sivusto tarjoaa vapaan pääsyn useisiin erikielisiin lasten aineistoihin. Palvelun

"simple search" -toiminnon kautta voi myös etsiä tietyn ikäisille sopivaa luettavaa. Valittavina kielinä ovat muun muassa arabia, hindi, persia/farsi, swahili ja kymmenen muuta.

7.2.5. Lukudiplomit

Lukki-kirjastojen yhteiset lukudiplomilistat on koontanut työryhmä, johon kuuluu Lohjan, Vihdin ja Karkkilan kirjastoissa lasten- ja nuortenkirjastotyötä tekeviä henkilöitä. Listoilta löytyy sekä vanhoja klassikoita että uusia lasten- ja nuortenkirjoja. Lukudiplomilistat toimivat myös kirjavinkkilistoina, joista voi löytää mielenkiintoista luettavaa.

Satudiplomi innostaa tutustumaan yhdessä satuihin. Hyvä lastenkirjan lukeminen on ilo, joka yhdistää aikuisia ja lapsia. Lukeminen kehittää kieltä ja lisää sanavarastoa. Yhdessä lukemalla saadaan uusia virikkeitä ja ajatuksia, ja maailmankuva avartuu. Satuja luetaan yhdessä ääneen eskarissa, päiväkodissa tai kotona.

Alakoulujen lukudiplomit

Lukudiplomin tavoitteena on vahvistaa lasten lukuharrastusta sekä lisätä kirjallisuuden tuntemusta. Kun diplomin tavoite on täynnä, lukemista voi jatkaa ja tavoitella Lukuahmatin diplomia.

Sivulta löytyy myös ohjeita ja lisätietoja opettajille lukudiplomin suorittamisesta.

Yläkoulujen lukudiplomi

Tavoitteena on innostaa oppilaita lukemaan monipuolisesti kirjallisuutta ja tarjota elämyksiä kirjallisuuden parissa. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia tekstien analysointiin ja pohdiskeluun. Lukudiplomi on vapaaehtoinen. Se suoritetaan kullakin luokka-asteella ohjeiden mukaan, oman kirjallistan kohdalta. Sivuilta löytyy ohjeet kirjaan liittyvästä tehtävästä tai suorituksesta. Osa kirjoista löytyy ääni- tai e-kirjana.

Läsdiplom

Det svenskspråkiga läsdiplomets målsättning är att stärka barnens läsintresse, språk och öka litteraturkännedomen. Läsdiplomets boklistor har gjorts för elever i årskurs 1-6. När man har nått målet kan man också fortsätta att läsa för att få ett Bokslukar-diplom. Tilläggsinformation och anvisningar för lärare finns under boklistorna.

7.2.6. Kirjailijavierailut

Lohjan kirjastoilla on ollut vuosittain mahdollisuus mm. hankerahojen myötä tarjota joillekin ala- tai yläkouluille kirjailijavierailu. Kirjailijavierailu voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti, jolloin samalla kertaa vierailua voi seurata usean eri koulun oppilaat.

7.2.7. Satutuokiot ja teemasatutuokiot

Eräissä kirjastoissa järjestetään viikoittaisia satutuokioita alle kouluikäisille. Satuhetkiä ja tapahtumia järjestetään myös kirjaston vuotuistapahtumien tai muiden teemojen pohjalta.

Mahdollisuuksiensa mukaan kirjastot voivat pyynnöstä järjestää eskari-, päiväkot- ja perhepäiväkotiryhmille omia satuhetkiä.

7.2.8. Lukukampanjat, yhteiset hankkeet ja kirjaston vuotuistapahtumat

Kirjastoilla, kouluilla ja varhaiskasvatuksella on ollut yhteisiä ja lukukampanjoita kuten Lukuinto-vuosi 2014-2015 ja sitä edeltänyt pilotointi-lukuvuosi. Lukukampanjat ovat innostaneet eri-ikäisiä lapsia ja nuoria lukemaan tavoitteellisesti tai aiempaa enemmän. Myös perheet on saatu mukaan. Yhteiset hankkeet voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia, lähimmän kirjaston ja koulun tai päiväkodin kesken toteutettuja.

Kirjaston tapahtumakalenteri (liite 1) on vuosittaisia kirjoihin tai lukemiseen liittyviä teemapäiviä. Nämä päivät sopivat hyvin varhaiskasvatuksen tai koulujen kanssa yhdessä toteutettaviksi esim. näyttelyiden tai kirjaesittelyiden muodossa.

Monitoimijataloissa on järjestetty oppilaille mahdollisuus osallistua sanataidepaja-toimintaan, jota on ohjannut hankerahoilla palkattu kirjaston ulkopuolinen asiantuntija.

7.2.9. Lukemisen tärkeydestä kertominen sekä kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle

Kirjaston henkilökunta voi mahdollisuuksien mukaan tulla päiväkodin tai koulun vanhempainiltaan tai henkilökunnan tilaisuuteen kertomaan lukemisen tärkeydestä sekä esittelemään tietyille ikäkaudelle sopivia kirjoja tai uutuuskirjoja.

Vuosittain ilmestyy paljon kasvatusalan ammattikirjallisuutta. Uutuuksia pyritään hankkimaan ainakin isompiin kirjastoihin, joista niitä voi varata mihin tahansa Lohjan kirjastoon tai kirjastoautoon.

7.3. Kirjastonkäyttö ja tiedonhallintataidot

7.3.1. Kirjastonkäytön opastus

Kirjastosta löytyy aineistoa ja välineitä tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy tutustumista kirjastossa asioimiseen, käyttäytymiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin sekä oman kirjastokortin hankkimiseen, mikäli sellaista ei vielä ole. Kirjastoaineiston ryhmittelyyn perehtymistä täydennetään käytännön harjoituksin. Kirjastokäytön opastusta toteutetaan myös enemmän toiminnallisilla menetelmillä.

7.3.2. Tiedonhankinta- ja hallintataitojen tukeminen

Tiedonhallintataidot ovat osa medialukutaitoa. Koulujen tukeminen tiedonhallintataitoihin opastamisessa on yksi kirjaston perustehtävistä. Kyky etsiä, arvioida ja käsitellä tietoa tulee yhä tärkeämmäksi tiedon määrän lisääntyessä. Hyvät tiedonhankintataidot antavat valmiuksia laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle ja elinikäiseen oppimiseen. Niistä on hyötyä myöhemmin niin työelämässä kuin aktiivisena kansalaisena toimittaessa.

Tiedonhallintataitoa on tiedontarpeen määrittäminen, tiedon etsiminen erilaisista lähteistä, tarvittavan tiedon valitseminen, tiedon järjestäminen ja tulosten esitleminen ja lopuksi tiedonhankintaprosessin arvioiminen. Löydetyn tiedon luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta pitää osata arvioida kriittisesti. Tiedonhallintaan kuuluu myös tekijänoikeuksien perustietojen hallinta.

Tiedonhallintataitoja tarvitaan kaikissa oppiaineissa. Parhaiten tiedonhallintataitojen oppiminen motivoi, kun sen yhdistää todelliseen, monialaiseen osaamiseen liittyvään oppimistehtävään. Tiedonhallintataitoja opastetaan kirjastoissa yhä useammin toiminnallisilla menetelmillä.

7.4. Kirjasto tilana

7.4.1. Kirjasto oppimisympäristönä

Kirjastot tarjoavat paikan laajentaa oppimisympäristöä luokan tai päiväkodin ulkopuolelle. Ne ovat informaalisia oppimisen tiloja. Kirjasto tarjoaa pääsyn tietoon ja mahdollistaa elinikäisen oppimisen. Kirjastoon voi tulla työskentelemään, tekemään läksyjä tai lukemaan ja katselemaan kirjoja ja lehtiä.

Kirjasto on monelle lapselle ensimmäinen paikka olla asiakkaana, julkisten palveluiden käyttäjänä. Oma kirjastokortti on tärkeä.

7.4.2. Kirjasto näyttely- ja esiintymistilana

Kirjasto tarjoaa mielellään tilan oppilastöiden näyttelyihin tai oppilaiden valmistamiin esityksiin. Päiväkotitai koulu voi näin esitellä osaamista laajemmalle yleisölle.

7.4.3. Kirjasto oleskelutilana

Kirjasto on ns. kolmas tila koulun ja kodin välillä. Kirjasto on turvallinen paikka lapsille ja nuorille tavata tuttuja, lueskella ja viettää vapaa-aikaa. Kirjasto tarjoaa tilan rauhoittumiseen ja rentoutumiseen.

7.4.4. Kirjasto tapahtumapaikkana

Kirjastot järjestävät mahdollisuuksien mukaan satutunteja, nukketeatteriesityksiä, konsertteja ja näyttelyitä eri-ikäisille kävijöille. Myös peli-iltojen ja työpajojen järjestämistä on kokeiltu.

Kirjastolla on monia vuotuisia tapahtumia, joihin liittyy kirja- ja esinenäyttelyiden lisäksi pienimuotoisia tapahtumia. Yhteistyösuunnitelman liitteenä on lista kirjaston vuotuisista teemapäivistä.

Lähikirjaston toimintaan tutustuminen ja kirjaston järjestämiin tapahtumiin osallistuminen, laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle.

7.5. Kirjastoauto

Lähes kolmenkymmenen lohjalaista koulua ja päiväkotia ei sijaitse kiinteän kirjaston läheisyydessä. Niiden kirjastopalveluista huolehtii kirjastoauto Saima. Pienimmillä kouluilla ja päiväkodeilla kirjastoauto käy joka toinen viikko. Vilkkaimmilla koulupysäkeillä Saima käy viikoittain.

Kirjastoauton mukana oleva aineistokokoelma on pienempi kuin kiinteän kirjaston, mutta aineiston vaihtuvuus on suurempi. Kirjastoautoon voi varata aineistoa kaikista muista Lukki-kirjastoista. Koulut ja päiväkodit voivat pyytää etukäteen aineistoa haluamastaan aiheesta tai haluamalleen ikäryhmälle sopivia kirjoja. Myös koulusarjakassit kulkevat kouluille ja päiväkodeille kirjastoauton välityksellä.

7.6 Ammatillinen ja materiaallinen tuki

Finna.fi tuo Suomen kirjastojen, museoiden ja arkistojen aineistot kaikkien saataville. Lukki-kirjastojen [Finna](#) on Lohjan, Karkkilan ja Vihdin kirjastojen yhteinen verkkokirjasto. Sieltä löytyy tietoa Lohjan kaupunginkirjaston eri kirjastopisteiden aukioloajoista ja palveluista. Sivun kautta pääsee tietokantoihin sekä e-aineistoina oleviin kirjoihin ja lehtiin. Kirjojen varaukset ja lainojen uusimiset voi myös tehdä tätä kautta. Sivuilla on tietoa esimerkiksi kirjastoissa järjestettävistä tapahtumista. *Lapset ja nuoret* sekä *koulut ja yhteisöt* -otsikoiden alta löytyy kouluille ja varhaiskasvatukselle kohdistettua tietoa ja hyödyllisiä linkkejä.

Lukuvuoden alussa kirjastosta lähetetään postia kaikille alakouluille. Infokirjeessä kerrotaan uusista palveluista ja muistutetaan jo aiemmin käytössä olleista yhteistyömuodoista.

Yhteiset koulutukset, joiden aiheena on esimerkiksi lukeminen tai mediakasvatus, hyödyttävät niin koulujen, varhaiskasvatuksen kuin kirjastojenkin henkilökuntaa.

Kirjaston edustaja voi tulla vanhempainiltaan esittelemään uutuuskirjoja tai kertomaan lukemisen tärkeydestä, mikäli kirjaston sen hetkiset resurssit antavat myöden ja asiasta on sovittu hyvissä ajoin ennen tilaisuutta.

Kirjasto kutsuu parin vuoden välein tai tarpeen vaatiessa koulujen ja varhaiskasvatuksen kirjastovastaavat yhteiseen suunnittelupalaveriin.

Arjen yhteistyön tärkein väline on kuitenkin paikalliset palaverit. Vuosittaisissa kirjaston ja lähikoulujen ja päiväkotien palaverissa laaditaan paikallinen yhteistyösuunnitelma seuraavaksi lukuvuodeksi. Palaverissa sovitaan mm. kirjastoon suuntautuvien Kulttuuripolkukäyntien toteuttamisesta. Tulevasta yhteistyöstä keskustellaan ja sovitaan kirjaston tarjoamien palveluiden sekä koulujen tai päiväkotien tulevaan lukuvuoteen liittyvien teemojen tai laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin liittyvien tulevien projektien pohjalta. Sovittu yhteistyö dokumentoidaan ja liitetään lukuvuosisuunnitelmaan ja toimintasuunnitelmaan. Vuosittaiset yhteiset palaverit auttavat molempien osapuolien oman toiminnan suunnittelussa. Palaverissa opitaan tuntemaan yhteistyökumppaneita ja heidän arkeaan.

7.7. Muu yhteistyö

Kirjastot tarjoavat mahdollisuuksien mukaan yläkoulun 9-luokkalaisille **TET-harjoittelupaikan** eli mahdollisuuden tutustua kirjastoon työpaikkana.

Lähteet:

Harmanen, M. & Nissilä, L. (2014). *Matkalla monilukutaitoon*. Elinet-lukutaitoverkoston seminaari 5.11.2014. Opetushallitus. Saatavissa: <http://www.lukukeskus.fi/wp-content/uploads//2014/11/Matkalla-monilukutaitoon-05112014-Harmanen-Nissilä-final.pdf> Hakupäivä 13.11.2017.

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2016/20161492> Hakupäivä 13.11.2017.

Kasvatus ja opetuslautakunta (2016). *Lohjan kaupunki OPS 2016. Esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma*. Saatavissa: <http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/Sivistys/Esiopetussuunnitelma2016.pdf> Hakupäivä 13.11.2017.

Lohjan kulttuuripolku. Toimintasuunnitelma. Liite 2016 OPS. 23.10.2013, päivitetty 11.9.2015.

Opetussuunnitelma. Lohjan Yhteislyseon lukio. (2016).

Saatavissa: <https://peda.net/lohja/lukiokoulutus/lohjan-lukio/oppiaineet2/sy/yll%C3%A4pito/mappi/tiedostomappi/lylol:file/download/047dcfd1c5658a4ee323221378fd51a1cb2357d7/Lohjan%20Yhteislyseon%20lukion%20ops%20-%20lausunto.pdf>

Hakupäivä 13.11.2017.

Lohjan perusopetuksen opetussuunnitelma (2016). Saatavissa: <https://peda.net/lohja/ops-2016/ops> Hakupäivä 13.11.2017.

Sinko, P. (2014). *Mitä on monilukutaito?* Luennon oppimateriaali Länsi-Uudenmaan Osaava-verkoston koulutustilaisuus 26.2.2014.

Lohjan kaupunki (2017). *Varhaiskasvatussuunnitelma*. Saatavissa: <http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/Sivistys/LohjanVASU010817.pdf> Hakupäivä 13.11.2017.

Liitteet

Liite 1 Kirjaston teemapäiviä

Liite 2 Oppijan kirjastopolku

Liite 1

Kirjaston teemapäiviä

8.2	Lainan päivä
helmikuun 2. sunnuntai	Lukurauhan päivä
helmikuun 2. viikko	Mediataitoviikko
28.2.	Kalevalan päivä. Suomalaisen kulttuurin päivä
helmi-maaliskuussa	Maailman ääneen lukemisen päivä
21.3.	Maailman runouden päivä
2.4.	Kansainvälinen lastenkirjan päivä
huhtikuu	Lukuviikko
23.4.	Kirjan ja ruusun päivä
8.9.	Kansainvälinen lukutaitopäivä
10.10.	Mielikirjapäivä. Suomalaisen kirjallisuuden päivä
18.10.	Sadun päivä
27.10.	Kansainvälinen nallepäivä
marraskuu	Pohjoismainen kirjastoviikko
20.11.	Lasten oikeuksien päivä

Lähikirjastoviikkoa on vietetty Lohjalla lokakuun alussa.

Liite 2

OPPIJAN KIRJASTOPOLKU

14.11.2017

1. Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena (esim. leikkipuisto- ja kerhotoimintana). Lohjalla esiopetuksen järjestämisvastuu on varhaiskasvatuksella. Esiopetus pyritään järjestämään koulujen yhteydessä. Lohjan kaupungin järjestämän esiopetuksen lisäksi esiopetusta tarjoavat yksityiset palveluntuottajat päiväkotien yhteydessä.

Lohjan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista, arviointia ja kehittämistä koko varhaiskasvatuksen kentällä. Esiopetuksen toimintaa ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelma.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Ne turvaavat lasten oppimiselle yhtenäisen polun.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa.

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa on edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi:

- tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Ajattelu ja oppiminen

- tiedon hankkiminen, jäsentäminen ja uuden luominen
 - luova ja kriittinen ajattelu
 - muistin ja mielikuvituksen kehittäminen
 - ympäristön ilmiöiden jäsentäminen, nimeäminen ja kuvaaminen
 - kysyminen ja kyseenalaistaminen
- lastenkirjallisuus, sadut, lorut, tietokirjallisuus.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- vuorovaikutustaidot: taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä
- yhteistyötaidot: myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen
- oman ja toisten perheiden perinteiden ja tapojen arvostaminen
- käyttäytyminen eri tilanteissa ja toimiminen erilaisten ihmisten kanssa:
- ystävällisyys ja hyvät tavat
- lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen tutustuminen
- kielitietoisuuden kehittyminen ja itsensä ilmaiseminen eri keinoin

→lastenkirjallisuus, kirjat eri kulttuureissa elävistä ihmisistä ja heidän elämästään, kirjat omasta ja eri kulttuureihin liittyvistä juhlaperinteistä.

→kirjastokäynnit

→satutuokiot

→kirjakassit toivotusta teemasta

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- itsestä, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä huolehtiminen
- mainonta (varhaiskasvatus)
- tunnetaitojen vahvistaminen: tunteiden havaitseminen, tiedostaminen ja nimeäminen (varhaiskasvatus)

→ kirjaston asiakkaana toimiminen: kirjaston aineiston käsittely, omasta kirjastokortista ja sillä lainatusta aineistosta huolehtiminen

→ kauno- ja tietokirjallisuus: kirjat auttavat asettumaan toisen asemaan, katsomaan asioita eri näkökulmista ja kehittämään empatiakykyä

Monilukutaito

- ilmaisu ja vuorovaikutus: erilaisten viestien tutkiminen, käyttäminen ja tuottaminen
- kuvalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medianlukutaidon kehittäminen
- asioiden ja esineiden nimeäminen, erilaisten käsitteiden opettelua

Monilukutaidon kehittyminen vaatii aikuisen mallin, rikkaan tekstiympäristön, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja

→ kirjaston palvelut: aineistoa eri muodoissa: kirjat, lehdet, musiikki, elokuvat ja pelit sekä mm. kirjastokäynnit, tapahtumat ja näyttelyt, satutuokiot

Osallistuminen ja vaikuttaminen

lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

- lapset ovat mukana vaikuttamassa
- yhteiset säännöt ja sopimukset
 - omat kirjavalinnat kirjastokäynneillä
 - Eskarileikki

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tutustuminen erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin
- mahdollisuus kokeilla ja tuottaa
 - Eskarileikki ja iPadien hyödyntämien

Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä alueita. Asioita ja ilmiöitä tarkastellaan laaja-alaisesti. Oppimisen alueita yhdistämällä voidaan toteuttaa lasten kiinnostuksen kohteisiin ja ideoihin perustuvia eri laajuisia projekteja.

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Kielten rikas maailma ja ilmaisun monet muodot

Media on kiinteä osa jo pienen lapsen arkea. Se on keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö. Lasten medioita ovat kirjat, musiikki, elokuvat ja pelit. Lapsen ensimmäinen ja tärkein media on kirja.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien, kielitietoisuuden ja kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin, myöhemmin myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Esiopetuksessa kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline. Oman äidinkielen kehittyminen tunnekieleksi on lapselle tärkeää.

Yksi varhaiskasvatus ja esiopetusikäisten tärkeimpiä apuvälineitä edellä mainitun tehtävän toteuttamisessa ovat kirjat: kuvakirjat, loru- ja runokirjat, satukirjat, lastenkirjat sekä lasten tietokirjat. Kirjojen kiireetön ääneen lukeminen, kirjojen selailu ja kuvien katselu on tärkeää. Ääneen lukeminen edistää lasten kielellistä kehitystä: sana- ja ilmaisuvarasto kasvaa ja monipuolistuu. Kieli antaa aineksia ajattelulle, tiedolliselle kehitykselle ja vuorovaikutukselle. Lukeminen auttaa muuttamaan ajatukset ja tunteet sanoiksi. Ääneen lukeminen on aina vuorovaikutustilanne. Tärkeää on ääneen lukemisen jälkeen keskustella yhdessä luetusta ja siitä heränneistä tunteista ja ajatuksista. Tarinoita saa myös äänikirjoina.

Lukevan aikuisen malli on tärkeä. Perheiden mukaan saaminen ”lukutalkoisiin” olisi tärkeää.

Kirjat kehittävät mielikuvitusta ja luetun kuunteleminen keskittymiskykyä. Lukuhetki on myös rauhoittumisen hetki. Lorut ja kielellä leikittely tuottavat lapselle iloa.

Kuvakirjat ovat lapsen ensimmäinen taidegalleria. Lapsen visuaalinen silmä kehittyy, kun hän saa nähdä mahdollisimman erilaisia kuvakirjakuvituksia. Kuva voi kertoa samaa tarinaa kuin tekstikin tai se voi täydentää tekstiä. Kuvista voidaan tunnistaa tuttuja tai oppia uusia asioita. Kuvat herättävät myös tunteita, joista voi keskustella. Lapsen ensimmäinen lukutaito on visuaalinen lukutaito.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kehitetään ilmaisun eri muotojen kuten musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehollista ilmaisua. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja kulttuuria. Kirjastoissa järjestetään ajoittaan esityksiä ja näyttelyitä, joita kannattaa hyödyntää.

Minä ja meidän yhteisömme

Kirjat opettavat lapsille sosiaalisia taitoja ja myötäelämistä. Kirjat nostavat esiin erilaisia tunteita ja niiden säätelyä. Lapset oppivat tuntemaan empatiaa samaistuessaan kirjan henkilöihin. Kirjojen pohjalta voidaan keskustella myös ystävyydestä, oikeudenmukaisuudesta, pelosta, ilon ja surun aiheista sekä oikeasta ja väärästä. Lasten tunnetaitojen vahvistaminen on yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävistä.

Kirjat antavat aineksia kehittää omaa identiteettiä. Niiden välityksellä voi tutustua jokapäiväiseen elämään Suomessa ja muissa maissa tai kulttuureissa. Erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin ja vuodenvaihtoon liittyviin juhliin tutustuminen vaikka kirjankin avulla, auttavat lapsia ymmärtämään yhteiskunnan monimuotoisuutta.

Kirjat kertovat menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta.

Kirjojen lisäksi lapset tutustuvat myös muihin medioihin ja harjoittelevat niiden käyttöä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Jokainen kuvakirja on myös tietokirja. Kirjat tekevät tutuksi arkiset esineet ja tapahtumat. Niiden avulla opitaan havainnoimaan, etsimään yksityiskohtia, nimeämään, laskemaan ja luokittelemaan asioita.

Kirjojen myötä päästään tutustumaan avaruuteen ja maan alle sekä kaikkeen mitä maan pinnalla on: ihmisiin, eläimiin ja kasveihin. Ajan käsite, vuoden- ja vuorokaudenajat tulevat tutuiksi niitä käsittelevistä kuva- ja tietokirjoista.

Kirjasto ja sen tarjoamat maksuttomat palvelut ja aineisto, joka kiertää on lainaajalta toiselle, on yksi esimerkki kestävästä kehityksestä käytännön toteuttamisesta.

Kasvan, liikun ja kehityn

Jos kirjasto ei ole aivan päiväkodin tai esikoulun lähellä, matkalla kirjastoon voidaan samalla kerrata turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja ohjeita.

Eskarileikki opastaa miten kirjastossa toimitaan. Kirjastokortti ja kirjaston aineiston käsittely opettavat vastuuta. Kirjastokäynneillä opitaan asiointia, asiakkaana toimimista, kenties oman kirjavalinnan tekemistä.

Kirjasto toiminta- ja oppimisympäristönä

Monipuoliset oppimisympäristöt kannustavat lapsia aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Kirjasto varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyökumppanina tarjoaa virikkeitä täynnä olevan mutta kuitenkin rauhallisen oppimisympäristön. Lapset voivat tulla kirjastoon päivisin ryhmän kanssa tai vapaa-ajalla oman perheen mukana.

Kirjasto voi tarjota näyttelytilaa lasten töiden esittämiseksi laajemmalle yleisölle. On hienoa, kun omat perheenjäsenet, isovanhemmat, kummit ja muut lapselle läheiset ihmiset voivat tulla katsomaan näyttelyä.

Ohjatut ryhmäkäynnit

Kulttuuripolkukäynti - Eskarileikki

Kirjasto kutsuu kaikki esikoululaiset Kulttuuripolkukäynnille lähimpään kirjastoon. Käynteihin liittyy elämyksellisyyttä ja osallistavaa tekemistä. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota.

Oppilas tutustuu kirjoihin, kuunnellen, katsellen ja vähitellen itsekin lukien

Tavoite: Kirjasto tutuksi, tarinat omaksi

- kirjasto tutuksi paikaksi: toimintaan, henkilökuntaan ja lastenosastoon tutustuminen
- kirjoihin tutustutaan kuunnellen ja katsellen
- kirjaston käytön opastusta leikin avulla

Sisältö:

- Kirjaston lastenosaston ja paikalla olevan henkilökunnan esittely
- kokoelmien ja eri aineistomuotojen esittely
- kerrotaan lyhyesti kirjastokortista
- lainaus ja palautus
- kirjaston aineistojen käsittely (mm. kirjastokassit)
- kirjastossa käyttäytyminen
- pieni lukuhetki tai kirjojen esittelyä
- esite kotiin vietäväksi: kirjanmerkki ja tietoisuus lukemisesta sekä kirjastosta vanhemmille

OMATOIMISET KIRJASTOKÄYNNIT

Päiväkoti- ja esikouluryhmät ovat tervetulleita kirjastokäynnille lainaamaan, katselemaan kirjoja tai osallistumaan tapahtumaan tai satuhetkeen. Käynti on mahdollista sopimuksen mukaan myös aukioloajan ulkopuolella. Muista kuin aukioloaikoina tapahtuvista lainauskäynneistä, kirjasto toivoo etukäteistietoa mahdollisimman ajoissa.

Kirjastokäynnit tekevät kirjaston ja erityisesti sen osan kirjastoa, josta kuva- ja lastenkirjat löytyvät, tutuksi paikaksi. Lapsen tekemä oma kirjalaina osallistaa lasta. Kirjasto voi kerätä etukäteen toiveiden ja tarpeiden mukaan aineistoa kirjastossa työskentelyä tai lainaamista varten.

Kirjakassit

Kirjastolta voi tilata kirjakasseja, joihin kirjaston henkilökunta on kerännyt aineistoa annettujen teemojen tai aiheiden mukaan. Kassit voidaan noutaa ja lainata halutusta kirjastosta tai kirjastoautosta.

Valikoimaluettelot

Kirjastoista on saatavilla kirjaston henkilökunnan kokoamia kirjalistoja kuva- ja lastenkirjoista.

Satudiplomi

Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta löytyy tietoa Lukki-kirjastojen satudiplomista. Kirjat on valittu niin, että ne soveltuvat ääneen luettaviksi. Satudiplomin kirjalistassa on satuja ja kuvakirjoja. Tarinan voi kuunnella myös äänikirjana.

Satutuokiot

Kirjastoissa järjestetään mahdollisuuksien mukaan satutuokioita tai teemasatutuokioita. Pääkirjastossa pidetään myös ruotsinkielisiä satutuokioita. Satutuokiot on tarkoitettu pääsääntöisesti 4-6 -vuotiaille. Tiedot satutuokioista löytyvät Lukki-kirjastojen verkkokirjasto -sivulta. Räätelöityjä satutunteja ryhmille järjestetään pyynnöstä resurssien mukaan.

Linkkivinkkejä

Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta löytyy [Median maailma](#), jonka kautta pääsee mm. Apraattisaaren ja Kirjastokaistan sivuille. Näiltä sivuilta löytyy kirjavinkkejä ja muuta mukavaa esikouluikäisille.

Muu yhteistyö

- yhteisökortit
- infokirje lukuvuoden alussa
- vuosittain paikallinen päiväkodin /esiopetuksen ja lähimmän kirjaston edustajien yhteinen suunnittelupalaveri ja yhteistyön kirjaaminen päiväkodin /koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja kirjaston vuosisuunnitelmaan
- kirjastoautokäynnit päiväkodeilla ja esikouluilla, joiden lähellä ei ole kirjastoa
- Lukki kirjastojen verkkokirjasto ja siellä [lasten ja nuorten sivut](#) ja [koulujen sivut](#) soveltuvien osien
- kirjasto näyttely- ja esiintymispaikkana
- kirjasto oppimis- ja työskentely-ympäristönä
- erikieliset siirtokokoelmat (monikielinen kirjasto ja Lohjan omat erikieliset kokoelmat)
- erilaisia tapahtumia ja hankkeita, myös yhteistyönä toteutettavia
- osa tapahtumista toteutetaan projektiluontoisesti kirjaston resurssien mukaan
- esitelmät lukemisen tärkeydestä ja kirjaesittelyt vanhempainillassa resurssien mukaan

Luettelo [kirjastojen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteyshenkilöistä](#) löytyy Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta otsikon *Koulut ja yhteisöt -> Ohjelmaa ja opastusta* alta.

2. Perusopetus, vuosiluokat 1-6

Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, erityisesti vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ja sen kehittäminen jatkuu systemaattisesti koko perusopetuksen ajan.

Alla on poimintoja perusopetuksen opetussuunnitelmasta kirjastoyhteistyön näkökulmasta:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1):

Vuosiluokat 1-2

- kysyminen, kuunteleminen, tarkkojen havaintojen tekeminen
- tiedon etsiminen ja tuottamaan, ideoiden kehittäminen yhdessä, työnsä tulosten esittely
- havaintojen kyseenalaistaminen: tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää
- muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittyminen

Vuosiluokat 3-6

- kysymysten asettaminen ja niihin vastausten haku itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen erilaisia näkökulmia huomioiden ja asioita kriittisesti tarkastellen
- tietokirjoihin tutustuminen;
- erilaiset tieto- ja mediatekstit
- faktan ja fiktion erottaminen toisistaan;
- tiedonhaun alkeet, hakutehtäviä
- sadut ja tarinat. pelit ja lorut, taiteen eri muodot sekä monipuolinen vuorovaikutus

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vuosiluokat 1-2

- myönteinen vuorovaikutus ja yhteistyö: mm. yhteistyö koulun ulkopuolella
- oman perheen ja yhteisön sekä muiden perinteiden ja tapojen arvostaminen
- läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen tutustuminen
- kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan tutustuminen
- mielikuvituksen, kekseliäisyyden ja ilmaisutaitojen kehittyminen esim. käden taidot ja esiintymistaidot

Vuosiluokat 3-6

- sosiaalisten, kulttuuristen, uskonnollisten, katsomuksellisten ja kielellisten juurien tunteminen ja arvostaminen
- tutustuminen kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutoksiin ja moninaisuuteen
- kulttuuriperinnön tunteminen ja arvostaminen
- taiteen ja kulttuurin kokeminen ja tulkinta
- mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen

- erilaisten ilmaisutapojen kokeileminen
- kasvaminen monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä
- vuorovaikutuksen, yhteistyön ja hyvä käytöksen harjoittelua
- toisen asemaan asettuminen ja asioiden tarkastelu eri näkökulmista
- sosiaalisten taitojen, kekseliäisyyden, suunnittelu- ja ilmaisutaitojen sekä käden taitojen harjoittaminen

→ kirjastokäynnit

→ kirjaston monipuolinen aineisto mm. Suomen ja muiden maiden kulttuuriin, eri kansoihin ja niiden perinteisiin sekä historiaan liittyen; askartelukirjat ja -lehdet; taidekirjat

→ kirjaston erilaiset näyttelyt ja tapahtumat; kirjasto ottaa mielellään vastaan myös oppilastöiden näyttelyitä tai oppilasryhmien esiintymisiä

→ kaunokirjallisuuden lukeminen kehittää mm. empatiakykyä

→ kirjaston erikieliset aineistokokoelmat

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Vuosiluokat 1-2

- yhteisten pelisääntöjen noudattaminen
- hyvät tavat
- itsenäinen ja turvallinen liikkuminen lähiympäristössä kävelijänä ja pyöräilijänä

Vuosiluokat 3-6

- ajanhallinta, hyvä käytös
- sääntöjen ja sopimusten ymmärtäminen
- liikkuminen itsenäisesti laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä

→ kirjastokäynnit: käyttäytyminen ja asiointi kirjastossa; kirjastoaineiston käsittely; kirjastokortin omistajan oikeudet ja velvollisuudet

Monilukutaito (L4)

Vuosiluokat 1-2

- monilukutaito, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkinta, tuottaminen ja arviointi
- moniaistisuus, kokonaisvaltaisuus, ilmiökeskeisyys
- kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaidon kehittyminen ja sujuvoituminen
- kuvalukutaidon kehittäminen
- tiedonhankkiminen erilaisista lähteistä
- kuvitteellisen ja todellisen maailman erottaminen, tekstien tekijät ja tarkoitukset, kriittisen ajattelun kehittyminen

Vuosiluokat 3-6

- Monilukutaidon kehittäminen, yhä moninaisempien erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä olevien tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvioiminen
- Fiktio, faktan ja mielipiteen ja faktan erottelu
- tekstien erilaisten tavoitteet ja keinot
- monipuolisten tiedonlähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttö
- tiedon vertaileminen ja arvioiminen
- kriittinen lukutaito
- erilaisten tekstien lukeminen ja tuottaminen sekä teksteistä nauttiminen

→ kirjaston monimuotoinen aineisto: kirjat, äänikirjat, lehdet, elokuvat, musiikki, pelit;

→ kuvakirjat, runot, lorut, satukirjat, lastenkirjat, sarjakuvat, tietokirjat, e-kirjat;

→ koulusarjat; kirjakasseja pyydetyistä aiheista, teemoista tai tietylle luokka-asteelle sopivaa luettavaa

→ lukudiplomit

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)***vuosiluokat 1-2***

- tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: keskeisten hakupalveluiden kokeilua, eri työvälineiden kokeileminen ja pienimuotoisten tiedonhakehtävien tekeminen eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista.

vuosiluokat 3-6

- tieto- ja viestintäteknologian vastuullinen ja turvallinen käyttö
- hyvät käytöstavat (nettietiketti)
- tekijäoikeuksien peruseräatteen
- tiedon etsiminen useasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla
- tiedon kriittinen arviointi

→ tietokirjoihin tutustuminen; erilaiset tieto- ja mediatekstit; faktan ja fiktion erottaminen toisistaan

→ tiedonhaun alkeet

→ Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjaston sivut

→ työskentely iPadien kanssa

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)***Vuosiluokat 1-6***

- projektien toteuttaminen, ryhmässä toimiminen, yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on:

1.-2. lk

- edistää itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja
- edistää kielellistä tietoisuutta
- edistää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja

3.-4. lk

- oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen vakiinnuttaminen
- lukuharrastuksen vakiinnuttaminen
- sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttaminen
- tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastamaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja
- lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen

→lukutaidon vahvistaminen, lukuinnostuksen lisääminen, lukuharrastuksen kehittäminen: lasten- ja nuortenkirjallisuus, lorut, runot, sadut, kertomukset, tietotekstit, mediatekstit. Lukudiplomin suorittaminen. Kirjaston kokoamat kirjakassit.

→lukukokemusten jakaminen, kirjoista keskustelu: koulusarjat, lukudiplomit, lukupiirit

→kuvanlukutaidon kehittäminen tutkimalla kirjojen kuvitusta.

→kirjaston säännöllinen käyttö, omien kirjalintojen tekeminen esim. ns. pulpettikirjoiksi.

OHJATUT RYHMÄKÄYNNIT

KULTTUURIPOLKUKÄYNNIT

Kirjasto kutsuu kaikki 1., 2. ja 5. luokat Kulttuuripolkukäynnille lähimpään kirjastoon. Käynteihin liittyy elämyksellisyyttä ja osallistavaa tekemistä. Kulttuuripolkukäyntien sisältö on riippuvainen kirjastokäyntiin varatusta ajasta.

1. LUOKKA

Oppilas tutustuu kirjoihin, kuunnellen, katsellen ja vähitellen itsekin lukien

Tavoite: Kirjasto tutuksi, lukutaito hyväksi.

- Kirjastonkäytön harjoittelua
- Lukemiseen innostamista

Sisältö:

- Kirjaston lastenosaston ja paikalla olevan henkilökunnan esittely
- kokoelmien ja eri aineistomuotojen esittely
- omalle lukutaidolle sopivien kirjojen sijainti
- kirjastoverkko, muut Lohjan kirjastot
- kirjastokortti sekä sen hankkimiseen ja käyttöön liittyvät asiat
- lainaus, palautus, varaaminen
- kirjaston aineistojen käsittely (mm. kirjastokassit)
- kirjastossa käyttäytyminen
- mahdollisesti pieni lukuhetki tai kirjojen esittelyä

2. LUOKKA

Syvennetään taitoja, tutustutaan monipuolisesti kirjallisuuteen lukien ja kuunnellen. Harjoitellaan tietojen löytämistä erilaisista teksteistä.

Tavoite:

- kirjaston käyttötaitojen syventäminen
- lukutaitojen kehittäminen, lukuinnon sytyttäminen ja lukukokemusten jakaminen
- harjoitellaan tiedonhakua

Sisältö:

- kirjastonkäytön kertausta
- omalle lukutaidolle sopivien kirjojen sijainti kirjastossa
- tietokirjaesittelyä
- faktan ja fiktion erottaminen toisistaan
- keskustellaan mediasta
- pieniä tiedonhakutehtäviä

5.LUOKKA

Tavoite: Tietokirjat ja tiedonhaku tutuksi. Lukuharrastus omaksi.

Tavoite:

- kirjaston monipuolinen käyttö ja kirjastonkäytön vakiinnuttaminen
- lukuharrastuksen vahvistaminen
- kirjaston tietokirjallisuuden ja -aineiston luokituksen perusteet
- kirjaston kokoelmien hyödyntäminen eri aineiden opiskelussa
- tiedonhaun harjoittelu
- verkkotiedonhakuun tutustuminen

Sisältö:

- kirjaston tilat, muutkin kuin lastenosasto
- kirjaston palvelut ja asioiminen kirjastossa
- Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjaston esittely mm. kirjastojen yhteystiedot, aukioloajat sekä lasten ja nuorten sivut
- omat tiedot (lainat, uusiminen, mahdolliset maksut)
- e-kirjat ja niiden lainaus
- verkkokirjaston tiedonhakutapojen esittelyä
- kirjoihin tutustumista

OMATOIMISET KIRJASTOKÄYNNIT

Luokat ovat tervetulleita lainaamaan ja työskentelemään kirjastossa – sovittaessa myös aukioloajan ulkopuolella. Muista kuin lainauskäynneistä, kirjasto toivoo etukäteistietoa mahdollisimman ajoissa päällekkäisyyksien estämiseksi. Kirjastokäynntejä toivotaan valmisteltavan etukäteen koulussa ja käynneillä tulee olla opettaja mukana.

Kirjasto voi kerätä toiveiden ja tarpeiden mukaan aineistoa kirjastossa työskentelyä tai lainaamista varten.

Kirjastot toivovat etukäteistietoa koulussa käsiteltävistä teemoista, joihin oppilaat hakevat tietoa kirjastosta. Kirjastot voivat näin tarvittaessa täydentää kokoelmiaan toisten kirjastojen aineistoilla.

Muu yhteistyö

- yhteisökortit
- infokirje lukukauden alussa
- vuosittain paikallisen koulun ja lähimmän kirjaston edustajien yhteinen suunnittelupalaveri ja yhteistyön kirjaaminen koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja kirjaston vuosisuunnitelmaan
- kirjastoautokäynnit kouluilla, joiden lähellä ei ole kirjastoa
- kirjaston Lukki-kirjastojen Finna-verkkopalvelu ja sieltä lasten ja nuorten sivut ja koulujen sivut
- kirjasto näyttely- ja esiintymispaikkana
- kirjasto oppimis- ja työskentely-ympäristönä
- materiaalia kielten opiskelun tueksi
- erikieliset siirtokokoelmat (monikielinen kirjasto ja Lohjan omat erikieliset kokoelmat)
- erilaisia tapahtumia ja hankkeita, myös yhteistyönä toteutettavia
- kirjailijavierailuja, kirjavinkkausta, sanataidepajoja ym. toteutetaan projektiluontoisesti kirjaston resurssien mukaan
- kirjastojen kuukausittaiset hakutietokilpailut (ei kaikissa kirjastoissa)

Kirjastojen [kouluyhteistyöstä vastaavien nimet](#) löytyvät Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta otsikon *Koulut ja yhteisöt* -> *Ohjelmaa ja opastusta* alta.

Tukea äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen

Lukudiplomit

Lohjan kaupunginkirjaston Lukki-kirjastojen verkkopalvelusta löytyy tietoa alakoulujen lukudiplomeista. Sivulta löytyvät eri luokka-asteiden kirjalistat sekä ohjeita, lisätietoja ja tehtäväideoita lukudiplomien suorittamiseksi. Kirjalistoissa on tietokirjoja, runoja, satuja ja sarjakuvia. Lukudiplomin suorittamisen jälkeen voi tavoitella Lukuahmatin diplomia.

Läsdiplom

Läsdiplomets boklistor har gjorts för elever i årskurs 1-6. När man har nått målet kan man också fortsätta att läsa för att få ett Bokslukar-diplom. Tilläggsinformation och anvisningar för lärare finns under boklistorna.

Koulusarjat

Luettelot alakouluikäisille tarkoitetuista suomenkielisistä ja ruotsinkielistä koulusarjakirjoista kuvauksineen ja kappalemäärineen löytyvät kaupunginkirjaston Lukki-finna -sivuilta. Koulusarjakirjoja löytyy myös e-kirjoina. Koulusarjoja voi varata kaikkien kirjastojen ja kirjastoauton kautta. Koulusarjojen noudon voi sopia koulua lähinnä olevaan kirjastopisteeseen tai kirjastoautoon. Kirjasarjat sijaitsevat Virkkalan kirjastossa, joten niitä voi tiedustella ja varata myös suoraan sieltä: lainaus.virkkala(at)lohja.fi tai puh. 019 369 5602.

Lukki-kirjaston e-kirjakokoelma. Linkki kokoelmaan löytyy kirjaston kotisivulta tai osoitteesta <https://www.ellibslibrary.com/lukki>. Suurin osa Ellibs-kirjaston kirjoista ei vaadi erillistä lukuohjelmaa, vaan lukeminen onnistuu suoraan selaimessa verkkoyhteydellä. Kirjasto ottaa vastaan e-kirjojen hankintaehdotuksia.

Lukuvinkkejä ja muuta mukavaa

Kirjastoista löytyy esitteitä eri-ikäisille poimituista lukuvinkeistä.

Lukki- kirjastojen Finnan lapset ja nuoret-sivujen kautta pääsee [Median maailmaan](#) ja sieltä löytyy linkki [Kirjastokaista](#)-sivustolle. Sieltä löytyy mielenkiintoista sisältöä alakouluikäisille mm. videoituja kirjavinkkejä.

Kirjastojen kouluyhteyshenkilöt

Luettelo [kirjastojen kouluyhteyshenkilöistä](#) löytyy kirjaston Lukki-kirjastojen verkkosivuilta osoitteesta: https://lukki.finna.fi/Content/ohjelmaa_ja_opastusta

3. Perusopetus, vuosiluokat 7-9

Lohjalla on kuusi yläkoulua: Anttilan koulu, Harjun koulu, Järnefeltin koulu, Mäntynummen yhtenäiskoulu yläkoulu ja Nummen yhtenäiskoulun yläkoulu sekä ruotsinkielinen Källhagens skola.

Anttilan ja Harjun koulujen lähinnä oleva kirjasto on Lohjan pääkirjasto. Järnefeltin koulun ja Källhagens skolan lähikirjastona toimii Virkkalan kirjasto. Mäntynummen yhtenäiskoulu ja Mäntynummen kirjasto sijaitsevat samassa monitoimijatalossa. Nummen yhtenäiskoulun lähikirjasto on Saukkolan kirjasto. Nummen yhtenäiskoulun pihassa käy viikoittain kirjastoauto, joten kirjastopalveluita on saatavissa myös sieltä.

Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, erityisesti vuosiluokilla 7-9:

Opetussuunnitelmassa määritellään perusopetukselle laaja-alaiseen osaamiseen ja opetukseen liittyvät tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen. Erityisen tärkeää on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin.

Kirjasto voi omalta osaltaan tukea koulujen työtä. Monilukutaidon vahvistaminen ja tiedonhallintataitojen ohjaus ovat kirjaston ydintehtäviä. Kirjasto tilana, opiskeluympäristönä sekä oleskelupaikkana on kaikille avoin. Kirjasto toimii myös näyttely- ja tapahtumapaikkana. Oppilastöiden näyttelyt tai oppilasryhmien esiintymiset ovat tervetulleita.

Monilukutaito

Monilukutaito on yksi yläkoulun aihekokonaisuuksista. Monilukutaitoisuutta syvennetään kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

Yläkoulu ja kirjasto voivat tehdä yhteistyötä monen oppiaineen kohdalla. Koulut toteuttavat monialaisen ja ilmiöpohjaisen oppimisen mukaisesti oppiainerajat ylittäviä, laajoja tutkimuskokonaisuuksia. Kirjasto tarjoaa oppimisen tueksi ammattitaitoisen henkilökunnan osaamisen, monipuoliset ja monimuotoiset aineistokokoelmat sekä pääsyn sähköiseen aineistoon kuten tietokantoihin ja e-lehtiin. Aineistoa löytyy useilla eri kielillä. Kirjaston kautta on mahdollista tilata maksutta aineistoa myös monikielisestä kirjastosta.

Kirjastojen monipuoliset kokoelmat tarjoavat oppilaille mahdollisuuden tutustua eri kirjallisuudenlajeihin ja kehittää lukutaitoa ja ajattelua. Kirjasto on hankkinut yläkouluja varten koulusarjoja.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden – myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen – tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä.

Opetuksessa keskeistä on monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen taidot sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä. Kirjallisuus yhdistää omaan kulttuuriin ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa.

Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on

- monipuolistaa oppimaan oppimista ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa
- laajentaa oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta
- kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen
- tutustuttaa kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin
- tarjota mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen
- harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja
- opastaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

KIRJASTOYHTEISTYÖN TAVOITE

Tiedonhakutaitoja ja kirjallisuuden tuntemusta syvennetään. Yhteistyötä tehdään eri aineenopettajien kanssa.

Oppilaille tutuksi:

- Lohjan kaupunginkirjaston palvelut ja kirjastoverkko
- kirjasto tilana ja oppimisympäristönä
- kirjaston kokoelmat: painetut ja e-aineistot sekä tietokannat
- tiedonhaku:
 - erilaisten tiedonhakutapojen käyttö, kirjaston hyllyluokitus tiedonhaun apuna
 - erilaisten tiedonlähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- elinikäinen oppiminen ja oppimaan oppiminen

KIRJASTOYHTEISTYÖN TOTEUTUS LOHJAN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Ohjatut kirjastokäynnit

- Kirjastot kutsuvat kaikki 7. luokat Kulttuuripolkukäynnille tutustumaan kirjaston palveluihin ja tiedonhaun opetukseen.
- Yläkoulun muille luokille järjestetään toiveiden ja mahdollisuuksien mukaan ohjattuja kirjastokäyntejä esim. kirjallisuuden eri lajien tai kotimaisen kirjallisuuden tiedonlähteiden esittelyjä.
- Kirjasto toivoo, että kirjastovierailusta oltaisiin ajoissa yhteydessä kirjastoon ja vierailua valmisteltaisiin etukäteen koulussa.

Kulttuuripolkukäynti

7.luokka

Tavoite: Tiedonhaku omaksi, kriittisyys tavaksi, lukuvalikoima laajaksi

Käynnin tavoitteena on tiedonhakutaitojen syventäminen ja perehtyminen kirjaston palvelutarjontaan niin, että oppilas osaa käyttää kirjastopalveluja ja etsiä itsenäisesti tietoja sekä käyttää erilaisia tiedonlähteitä.

Käynnin sisältö:

- kirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuus opiskelussa
- kirjastopalveluiden esittely
- Lohjan kirjastoverkon ja Lukki-kirjastojen esittely
- kirjastokortti ja siihen liittyvät asiat, omat tiedot
- verkkokirjaston tiedonhakutapojen esittelyä
- Lukki-kirjastojen verkkokirjaston esittely (mm. tapahtumat, Facebook, tiedotus)
- tiedon hakeminen Finnasta, tiedonhaku perus- ja tarkennetulla haulla
- tiedonhakuharjoitukset Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta, yksilö- tai parityöskentelynä
- kirjaston luokitusjärjestelmä, YKL pääpiirteissään
- e-aineistojen esittely (Ellibsin e-aineisto, Rbdigital (ent.Zinio), ePress)

Kirjastopolkukäyntiin varattu aika määrittää opetuksen sisällön.

Ryhmien omatoimiset kirjastokäynnit

- Ryhmien omatoimiset lainauskäynnit kirjastoissa, sovittaessa myös aukioloajan ulkopuolella.
- Kirjastoa voi pyytää keräämään etukäteen aineistoa tietyistä aiheista ryhmän käyttöön. Kirjastot toivovat samoin etukäteistietoa koulussa käsiteltävistä teemoista, joihin oppilaat hakevat tietoa kirjastosta. Kirjastot voisivat silloin tarvittaessa täydentää kokoelmiaan toisten kirjastojen aineistoilla.

Muu yhteistyö

- yhteisökortit
- tiedotusinfokirje lukukauden alussa
- vuosittain paikallisen koulun ja lähimmän kirjaston edustajien yhteinen suunnittelupalaveri
- kirjasto näyttelytilana ja esiintymispaikkana
- kirjasto opetustilana ja opiskeluympäristönä
- materiaalia kielten opiskelun tueksi
- klassikkokirjojen ja nuortenkirjojen esittelyä yläkoululaisille mahdollisuuksien mukaan
- erilaisia tapahtumia ja hankkeita mahdollisuuksien mukaan esim. kirjailijavierailuja ja kirjavinkkauksia
- TET -harjoittelupaikkoja 9-luokkalaisille ja taksvärkkipäiväpaikkoja kirjaston mahdollisuuksien mukaan

Tukea äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen

Lukudiplomit

Lohjan kaupunginkirjaston Lukki-kirjastojen verkkokirjaston sivuilta löytyvät yläkoulujen vuosittain päivitettävät [Lukudiplomit](#). Tavoitteena on innostaa oppilaita lukemaan monipuolisesti kirjallisuutta ja tarjota elämyksiä kirjallisuuden parissa. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia tekstin analysointiin ja pohdiskeluun. Kiinnostavien kirjojen löytämiseksi kirjat on jaettu eri kategorioihin. Lukudiplomin suorittaminen on vapaaehtoista. Osa kirjoista löytyy ääni- tai e-kirjana. Lukudiplomien yhteydestä löytyvät ohjeet kirjaan liittyvistä tehtävistä tai suoritustavoista.

Koulusarjat

Luettelot yläkouluikäisille tarkoitetuista [suomen-](#) ja [ruotsinkielisistä](#) koulusarjakirjoista kuvauksineen ja kappalemäärineen löytyvät kaupunginkirjaston Lukki-kirjastojen verkkokirjaston sivuilta. Yläkoulujen koulusarjoja voi tiedustella ja varata kaikista kirjastoista. Opettajat voivat tehdä myös hankintatoiveita koulusarjoista.

Linkkivinkkejä

Lukki-kirjaston e-kirjakokoelma. Linkki kokoelmaan löytyy kirjaston kotisivulta tai osoitteesta <https://www.ellibslibrary.com/lukki>. Suurin osa Ellibs-kirjaston kirjoista eivät vaadi erillistä lukuohjelmaa, vaan lukeminen onnistuu suoraan selaimessa verkkoyhteydellä. Kirjasto ottaa vastaan e-kirjojen hankintaehdotuksia.

Kirjastot.fi-sivuilla löytyy vapaita e-kirjoja klassikkokirjoista ja näissä on rajoittamattomat lukuoikeudet <http://ekirjasto.kirjastot.fi/ekirjat-vapaat>.

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta löytyy Project Gutenberg-kokoelmasta

<http://digi.kirjastot.fi/collections/show/12>.

4. Toisen asteen oppilaitokset

4.1. Lukio

Lohjalla on neljä lukiota: suomenkieliset Lohjan yhteislyseon lukio ja Lohjan lukion aikuislinja Lohjan keskustassa ja Nummi-Pusulan lukio Oinolassa (2.6.2018 asti) sekä ruotsinkielinen Virkby gymnasium Virkkalassa.

Lohjan Yhteislyseon lukio sijaitsee vastapäätä Lohjan pääkirjastoa, joten edellytykset kampus-yhteistyölle ovat hyvät. Yhteistyö Virkby gymnasiumin kanssa on kehitteillä.

Opetussuunnitelmassa määritellään lukiokoulutukselle laaja-alaiseen sivistykseen ja opetukseen yleisesti liittyvät tavoitteet, joiden toteuttamista kirjasto voi omalta osaltaan tukea. Monilukutaidon vahvistaminen ja tiedonhallintataitojen ohjaus ovat kirjaston ydintehtäviä. Kirjasto tilana, opiskeluympäristönä sekä oleskelupaikkana on kaikille avoin. Kirjasto toimii myös näyttelytilana.

Lukio ja kirjasto voivat tehdä yhteistyötä monen oppiaineen kohdalla. Kirjasto tarjoaa oppimisen tueksi monipuoliset ja monimuotoiset aineistokokoelmat sekä pääsyn sähköiseen aineistoon, kuten tietokantoihin ja e-lehtiin. Aineistoa on tarjolla useilla eri kielillä. Kirjaston kautta on mahdollista tilata maksutta aineistoa myös Monikielisestä kirjastosta.

Laaja-alainen sivistys lukiokoulutuksessa:

- laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen.
- opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista.
- opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntaa tulevaisuuteen.
- syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.
- kestävän elämäntavan, elinikäisen oppimisen ja aktiivisen kansalaisen valmiuksien tukeminen.

Opetuksen yleiset tavoitteet lukiokoulutuksessa:

- Opiskelija kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkii muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja.
- opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitoja sekä ongelmanratkaisutaitojaan.
- opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenalojen ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta.

Monilukutaito ja mediat

Monilukutaito ja mediat on yksi lukion aihekokonaisuuksista. Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukevat oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista.
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksistä opiskelussa ja työelämässä.
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa.
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamista yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein.
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin.
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Äidinkieli ja kirjallisuus

- Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena lukiossa on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Opiskeluympäristöt ja menetelmät lukion koulutuksessa:

- monipuoliset opiskeluympäristöt, jotka rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota.
- opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen.
- opiskelu tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä.
- opiskelijoita ohjataan käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.
- Lohjan Yhteislyseon lukion yksi toimintaa keskeisesti ohjaava arvoalue on kriittisyys, joka ohjaa työyhteisön jäseniä kasvamaan kriittisiksi tiedon, valintojen ja ympäristön arvioijaksi.

KIRJASTOYHTEISTYÖN TAVOITE

Oppimaan oppimisen tavoitteet

Opiskelijoille tutuksi:

- Lohjan kaupunginkirjaston palvelut ja kirjastoverkko
- kirjasto tilana ja oppimisympäristönä
- kirjaston kokoelmat: painetut ja e-aineistot sekä tietokannat
- tiedonhaku:
 - erilaisten tiedonhakutapojen käyttö, kirjaston hyllyluokitus tiedonhaun apuna
 - erilaisten tiedonlähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- elinikäinen oppiminen ja oppimaan oppiminen

LUKION JA KIRJASTON YHTEISTYÖN TOTEUTUS LOHJAN PÄÄKIRJASTOSSA

Ohjatut kirjastokäynnit

Lukiolaisten kirjastoviikko: lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille järjestetään syyslukukaudella (noin viikolla 45) tiedonhaun ja kirjastonkäytön opetusta.

Opastuksen sisältö:

- Lohjan pääkirjaston ja kirjastopalveluiden esittely
- pääkirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuudet
- kirjastoverkko, lähikirjastot ja Lukki-kirjastot
- kirjastosta löytyvät materiaalit opiskeluun ja sen tueksi
- Finna.fi -sivuston esittely
- Lukki kirjastojen verkkokirjaston sisällön ja tiedonhakutapojen esittelyä
- E-aineistot: e-kirjat, RBDigital (ent. Zinio), ePress, Elektra
- Celia (Celian palvelut on tarkoitettu lukemisesteisille henkilöille)
- kirjaston luokitusjärjestelmän pääpiirteet, YKL
- Kirjastot.fi-sivun esittelyä
- Googlen erilaiset hakumahdollisuudet mm. Google Scholar ja kuvien käyttö
- lähdekritiikki
- tiedonhakuharjoitukset Lukki-Finnassa, omalla läppärillä tai kirjaston IPadilla
- tietokirjan lainaaminen määrätystä temasta ja kirjastokortin hankkiminen, jos sellaista ei ole

Uusien kotimaisten kirjojen esittely. Kesto sopimuksen mukaan tai n. 90 min.

Kirjallisuuden klassikot. Klassikkokirjojen esittely teemoittain. Kesto 45 min.

Eri aineiden opintojen yhteydessä tehty kirjastokäynnit sovituin teemoin ja sisällöin

Ryhmiä omatoimiset kirjastokäynnit

Kirjastoa voi pyytää keräämään etukäteen aineistoa tietystä aiheesta ryhmän käyttöön.

Linkki-vinkkejä äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen

Lukki-kirjaston e-kirjakokoelma. Linkki kokoelmaan löytyy kirjaston kotisivulta tai osoitteesta <https://www.ellibslibrary.com/lukki>. Ellibs-kirjaston kirjat eivät vaadi erillistä lukuohjelmaa, vaan lukeminen onnistuu suoraan selaimessa verkkoyhteydellä. Kirjasto ottaa vastaan e-kirjojen hankintaehdotuksia.

Kirjastot.fi-sivuilla löytyy vapaita e-kirjoja klassikkokirjoista ja näissä on rajoittamattomat lukuoikeudet <http://ekirjasto.kirjastot.fi/ekirjat-vapaat>.

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta löytyy Project Gutenberg –kokoelmasta

<http://digi.kirjastot.fi/collections/show/12>.

4.2. Luksia ja Laurea

Ammattiopisto Luksian ja Laurea-ammattikorkeakoulun Lohjan kampukset sijaitsevat kaupungin keskustassa.

Laurea-kirjasto, Luksia ja pääkirjasto tekevät yhteistyötä lähihoitajaopiskelijoiden kirjastoperehdytyksissä. Vuosittain Lohjan pääkirjaston, Luksian ja Laurea-kirjaston edustajat sopivat uusien opiskelijoiden kirjastoperehdytyksen aikataulusta ja sisällöstä. Pohjana on yhdessä luotu perehdytysmalli, jota päivitetään tarpeen mukaan.

Luksian opiskelijoiden oppimaan oppimisen -osio on opintojen alussa. Lähihoitajaopiskelijoiden kirjastoperehdytys toteutetaan ryhmissä. Kirjastoperehdytykseen kuuluu tutustuminen kaupunginkirjastoon (2 oppituntia), Laurea-kirjastoon (2 oppituntia) sekä keskustelu ja tehtävien purku Luksiassa (2 oppituntia).

Kirjastojen välistä yhteistyötä voivat olla ammatilliset tapaamiset ja koulutukset.

Laurea-kirjasto ilmoittaa pääkirjastoon suomenkielisistä kurssikirjoista ja pääkirjasto hankkii niitä mahdollisuuksien mukaan.

Kirjastoperehdytysten tavoite – yhteistyön tavoitteet

Oppimaan oppimisen tavoitteet

Opiskelijoille tutuksi:

- kirjaston palvelut ja niiden hyödyntäminen opiskelussa, ammatissa ja vapaa-ajalla
- tiedonhakutaidot
- erilaisten lähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- elinikäinen oppiminen ja oppimaan oppiminen
- yksilö- ja ryhmätyötaidot
- rakentavan palautteen antaminen
- esteettisyyden kokeminen, eettisyyden huomioiminen, kestävä kehitys (kirjallisuus, taidenäyttely, taideteokset, tilat, hiljaisuus, käyttäytyminen)

Kirjastojen tavoitteet

Opiskelijoille tutuksi:

- Lohjan kaupunginkirjaston ja Laurea-kirjaston palvelut ja kirjastoverkko
- kirjasto helposti saavutettavana paikkana
- oman alan tiedonlähteet ja lähdekriittisyys
- erilaisten tiedonhakutapojen käyttö, kirjaston hyllyluokitus tiedonhaun apuna
- kirjoaineistojen käyttö opiskelussa ja myöhemmin työelämässä
- nykyaikaisen kirjaston painetut ja e-aineistot sekä tietokannat
- kirjastopalveluiden ja kokoelmien hyödyntäminen opiskelussa, ammatissa ja vapaa-ajalla
- kirjasto oppimisympäristönä

Muut tavoitteet

- uuden tutkitun tiedon käytön edistäminen
- opiskelijat saavat oleellista tietoa ilman saman kertausta molemmissa kirjastoissa

KIRJASTOPEREHDYTYSTEN TOTEUTUS LOHJAN PÄÄKIRJASTOSSA

- Lohjan pääkirjaston ja kirjastopalveluiden esittely
- kirjastoverkko, lähikirjastot ja Lukki-kirjastot
- Kirjastokortti ja siihen liittyvät asiat
- Valtakunnallisen Finna-sivuston sekä Lukki-kirjastojen Finna-sivujen esittely (mm. tapahtumat, Facebook, tiedotus, sähköiset lomakkeet)
- tiedon hakeminen Finnasta, esim. perushaku ja rajauksien käyttäminen
- kirjaston luokitusjärjestelmä, YKL pääpiirteissään
- kirjaston e-aineistot (Ellibs, Rbdigital, ePress, Elektra)
- Celia-kirjaston tarjoamat palvelut
- pääkirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuudet opiskelussa
- tiedonhakuharjoitukset Lukki-Finnassa , yksilö- ja parityöskentelynä
- kertausta opitusta esimerkiksi Kahoot!-pelin avulla

KIRJASTOPEREHDYTYSTEN TOTEUTUS LAUREA-KIRJASTOSSA

Esittely toteutetaan informaation ja lehtorin vuoropuheluna opiskelijoiden kanssa keskustellen

- kirjaston käytänteiden läpi käyminen, selventäen yleisen ja tieteellisen kirjaston eroa
- hoitoalan e- ja painetun erityisaineiston esittely
- tiedonhaku tehtävä yksilö- tai parityönä atk-luokassa
- painetun kirjan haku kirjaston hyllystä
- hoitoalan lehtikokoelmaan perehtyminen pari- tai ryhmätyönä

KIRJASTOPEREHDYTYSTEN TOTEUTUS LUKSIASSA

- kaupunginkirjaston tehtävien purku
- rakentavan hampurilaispalautteen antaminen ryhmissä molemmista kirjastoista: opiskelu teoriassa ja käytännössä, opiskelijat arvioivat kirjastoa fyysisenä tilana, kokoelmaa, henkilökuntaa, työskentelytapaa ja antavat kehittämistoiveita